

Perhekeskukset Suomessa – tavoitteena yhdenvertaiset palvelut

Kansallinen näkökulma perhekeskuskehittämiseen

Uuden edessä

Valtakunnalliset lastensuojelupäivät® 5.–6.10.2021

Perhekeskukset Suomessa

Perhekeskuksia on kaikilla (tulevilla) hyvinvointialueilla

Perhekeskus voi olla

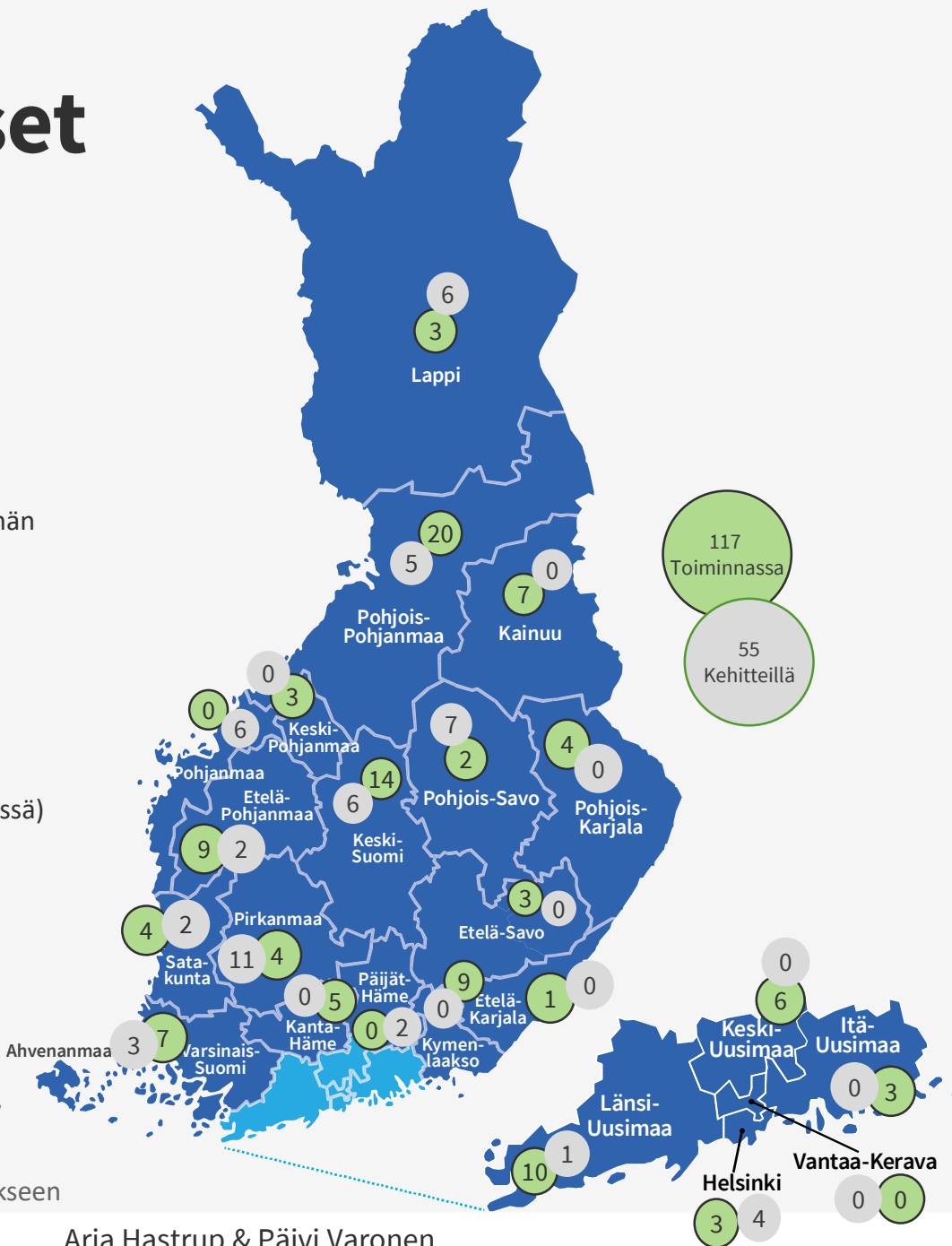
- Yhden kunnan perhekeskus
- Useamman kunnan yhteinen/kuntayhtymän perhekeskus (perhekeskusalue)
- Yksi suuren kunnan perhekeskuksista

Perhekeskuksen palvelut tarjotaan

- Toimipisteissä (helposti saavutettavina, koottuina yhteen tai erillisissä toimipisteissä)
- Kotiin vietyinä tai lasten muissa kehitysympäristöissä
- Digitaalisesti (sähköinen perhekeskus valmisteilla, DigiFinland Oy)

Perhekeskuksen palvelut /toimipisteet voivat sijoittua esim.

- Sosiaali- ja terveyskeskuksen, päiväkodin, koulun, tai monitoimitilan yhteyteen
- Erillisiin kiinteistöihin tai omaan rakennukseen



Perhekeskukset : tilanne 19.4.2021*

Toiminnassa	117
Kehittämistyö menossa	55
Suunnitteluvaiheessa:	25

Perhekeskus

- On palvelujen kokonaisuus, joka sisältää lapsille, nuorille ja perheille suunnatut hyvinvointia ja terveyttä sekä kasvua ja kehitystä edistävät sekä varhaisen tuen, hoidon ja kuntoutuksen palvelut.
- Tarjoaa rakenteen lapsiperheiden sosiaali- ja terveyspalveluiden, kuntien sivistyspalveluiden ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämistoiminnan sekä järjestöjen ja seurakuntien toiminnan yhteensovittamiseksi.
- Tarjoaa rakenteen systemiselle työskentelytavalle.
- Toimii ja sitä johdetaan yhtenä kokonaisuutena.
- Perhekeskuksesta saa palveluja.

Kansallinen perhekeskustoimintamalli (= kansalliset linjaukset) ohjaa perhekeskusten kehittämistä

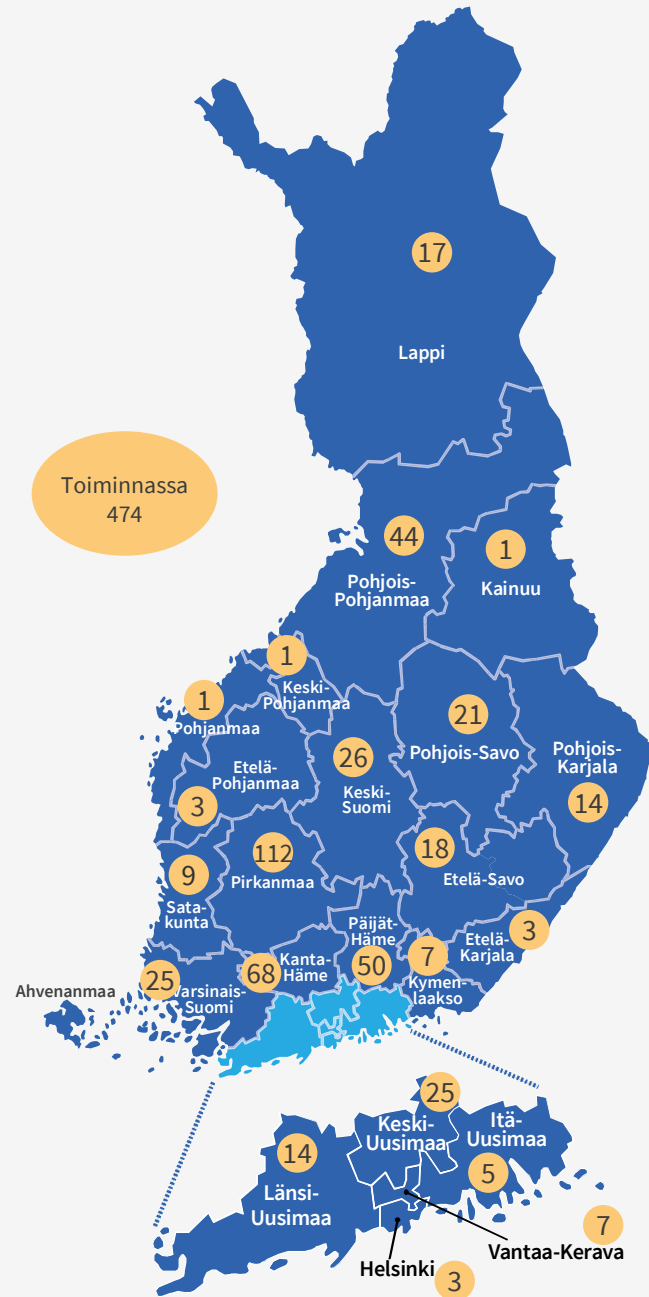
Valtakunnallinen perhekeskusverkosto toimii tiiviissä yhteistyössä tulevien hyvinvointialueiden kanssa ja tukee perhekeskusten kehittämistä ja vakiintumista alueilla.

*Kysymyksen asettelu tarkempi kuin vuonna 2019

Lähde: Hastrup A, Pelkonen M, Varonen P, Kekkonen M (2021) Perhekeskukset ja niiden kohtaamispaikat Suomessa 2021. Tutkimuksesta tiiviisti X/2021. THL. TULOSSA

Perhekeskusten kohtaamispaikat Suomessa

- Jokaisen perhekeskuksen alueella on yksi tai useampia perhekeskuksen kohtaamispaikkoja, joiden toiminta kytkeytyy perhekeskukseen. Lisäksi alueella voi olla myös muita kohtaamispaikkoja.
- Kohtaamispaikalla tarkoitetaan avointa matalan kynnyksen paikkaa tai tilaa, johon kaikki lapset, nuoret ja perheet ovat tervetulleita.
- Toiminta on suunnitelmallista ja koordinoitua ja asiakkaalle saavutettavaa ja esteetöntä palvelua.
- Yhteisöllisyyden ja vertaistuen vahvistaminen ovat kohtaamispaikan keskeisiä tehtäviä.
- Kohtaamispaikkaan voidaan tarvittaessa tuoda ammatillista osaamista ja palveluja.
- Kohtaamispaikan toimijoina ovat mm. järjestöt ja seurakunnat, kuntien lapsi- ja perhepalvelut ml. avoin varhaiskasvatus sekä perheet vapaaehtoistoimijoina.
- Toiminnan koordinoinnista, johtamisesta, resursseista (tilat, osaaminen, toiminta) sekä alueellisesta ja paikallisesta verkostoitumisesta ja yhteistyön rakenteista, seurannasta ja arvioinnista tulee sopia.



Perhekeskusten kohtaamispaikat: tilanne 12.5.2021 *

Kohtaamispaikkoja toiminnassa

474

Kohtaamispaikkoja suunnitteluvaiheessa: 37

Kohtaamispaikkojen kehittämistä ohjaavat ja tukevat kriteerit (Tutkimuksesta tiiviisti 2/2019)

- Kytkeytyminen perhekeskustoimintaan
- Toiminnan suunnitelmallisuus
- Toiminnan koordinointi
- Saavutettavuus ja esteettömyys
- Yhteisöllisyyden vahvistaminen
- Kohtaaminen ja tuki
- Tiedottaminen ja ohjaus
- Osaaminen ja ammatillisuus

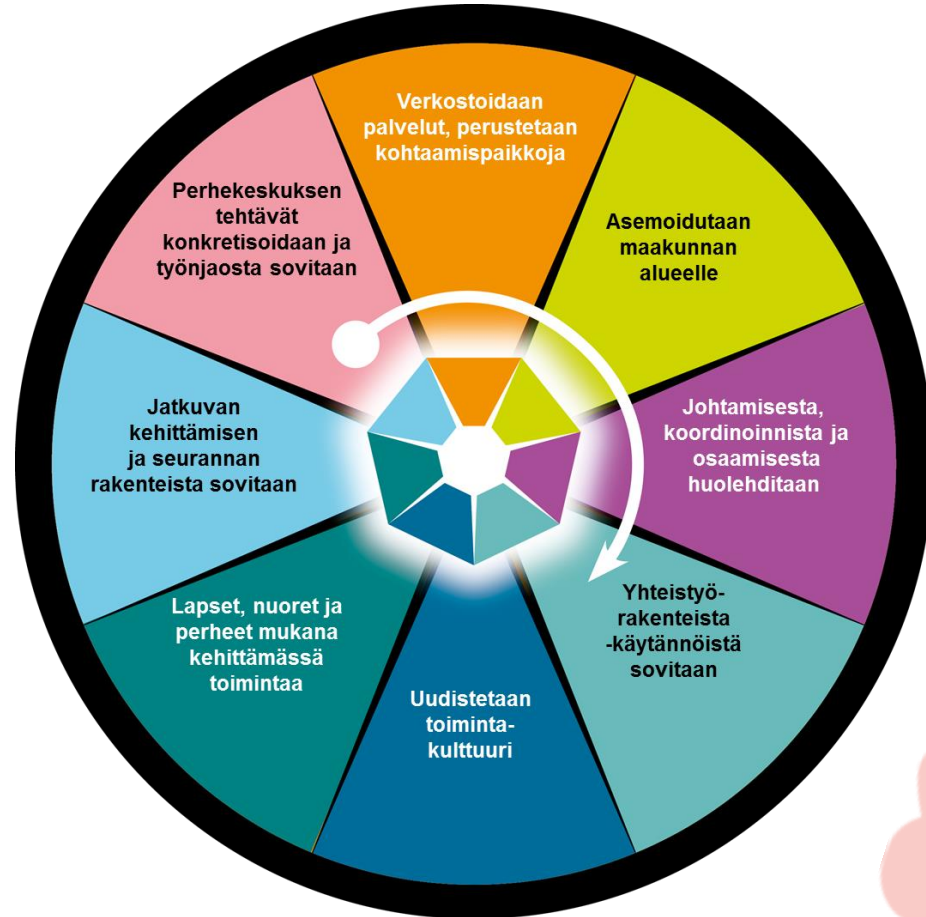
*Kysymyksen asettelu tarkempi kuin vuonna 2019

Lähde: Hastrup A, Pelkonen M, Varonen P, Kekkonen M (2021) Perhekeskukset ja niiden kohtaamispaikat Suomessa 2021. Tutkimuksesta tiiviisti X/2021. THL. TULOSSA

Kahdeksan askelta toimivan perhekeskuksen kehittämiseksi

Tarjoaa valmiin alueiden kanssa yhdessä mietityn rakenteen lasten, nuorten ja perheiden palveluiden organisoimiseksi hyvinvointialueilla.

Yhdistää hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevat lapsiperheiden sosiaali- ja terveyspalvelut, kuntien järjestämisvastuulla olevat sivistystoimen palvelut ja hyvinvoinnin sekä edistämistyötä tekevät palvelut, Kelan palvelut, järjestöjen ja seurakuntien/uskonnollisten yhteisöjen palvelut ja toiminnan



Kahdeksan askelta toimivan perhekeskuksen kehittämiseksi – hyöty asiakkaille, työntekijöille ja organisaatioille



Asia

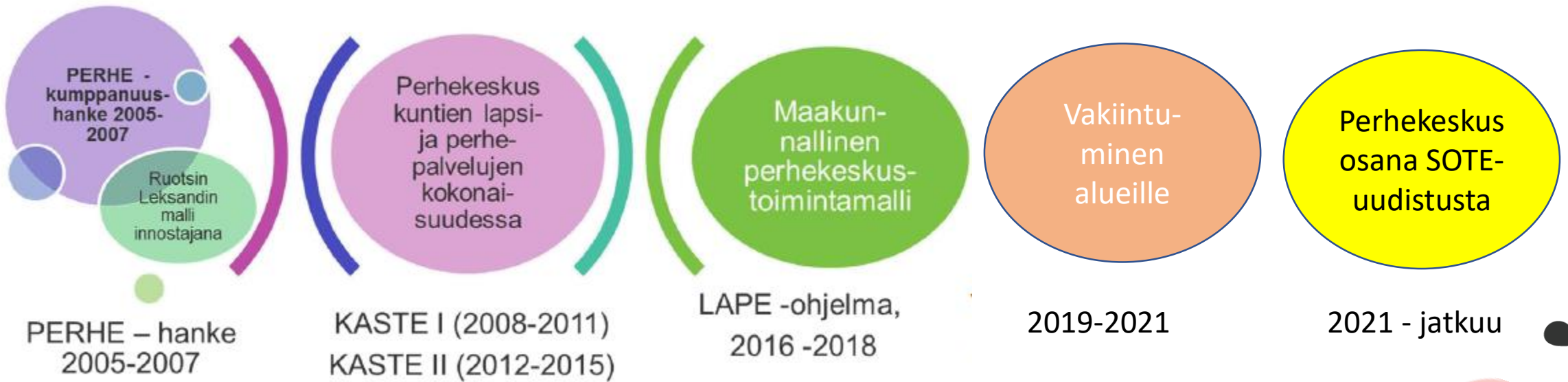
- Selkeä **johtamisrakenne**, linjajohtamisen rinnalle verkostojohtamisen rakenne (strateginen ja operatiivinen taso)
- Palvelujen ja toiminnan **yhteensovittaminen**, toimivat työkäytännöt. Vastuutyöntekijä (palvelujen koordinaatiosta vastaava työntekijä)
- Saatavuus (sijoittuminen), saavutettavuus (kohtaaminen ja systeeminen toimintamalli)

Hyöty

- Perhekeskukseen panostamalla voidaan parantaa vaikuttavuutta ja tuottaa pidemmällä aikavälillä säästöjä terveys- ja sosiaalipalvelujen kokonaiskustannuksissa.
- Ammattilaisille yhdessä sovitut linjaukset, toimintaperiaatteet ja työtavat sekä monialainen pari- ja tiimityö helpottavat työtä ja säästävät voimia.
- Kun perhekeskus toimii täysipainoisesti, perheet saavat apua ja tukea kohdennetummin, koordinoitummin ja viiveettömästi.



Perhekeskusten kehittämisen vaiheet



Valtakunnallinen perhekeskusverkosto alueiden työn tukena v. 2016 -





Koronaepidemian vaikutuksia lapsiperheiden sosiaalipalveluihin

- Lapsiperheiden sosiaalipalveluissa toimivien työntekijöiden arvion mukaan lasten, nuorten ja perheiden avuntarve on kasvanut ja huoli lapsista, nuorista ja etenkin perheistä lisääntynyt.
- Perheiden taloudelliset vaikeudet, vanhemmuuden haasteet ja parisuhdeongelmat kasvoivat.
- Palvelujen tarjoamista vaikeuttivat henkilöstön osalta rekrytointipulmat, sairauslomat ja vaihtuvuus ja että asiakkaat peruivat heille varattuja aikoja.

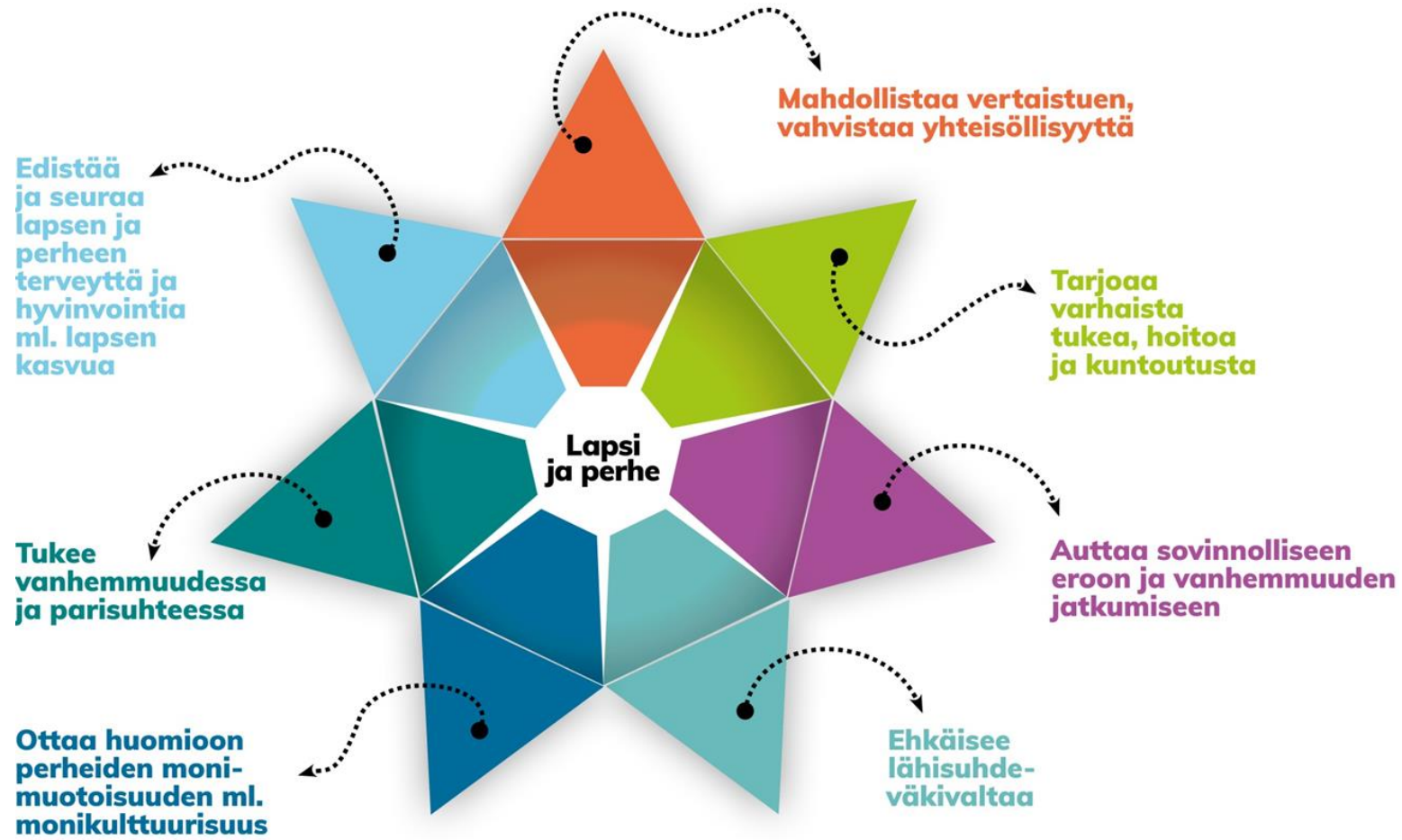
Lue lisää: Hastrup, Arja; Pelkonen, Marjaana; Varonen, Päivi (2021). Koronaepidemian vaikutukset lapsiperheiden sosiaalipalveluihin – pulmia ja ratkaisuehdotuksia

<https://www.julkari.fi/handle/10024/142962>





Perhekeskuksen tehtävien toteuttamisen aika on nyt

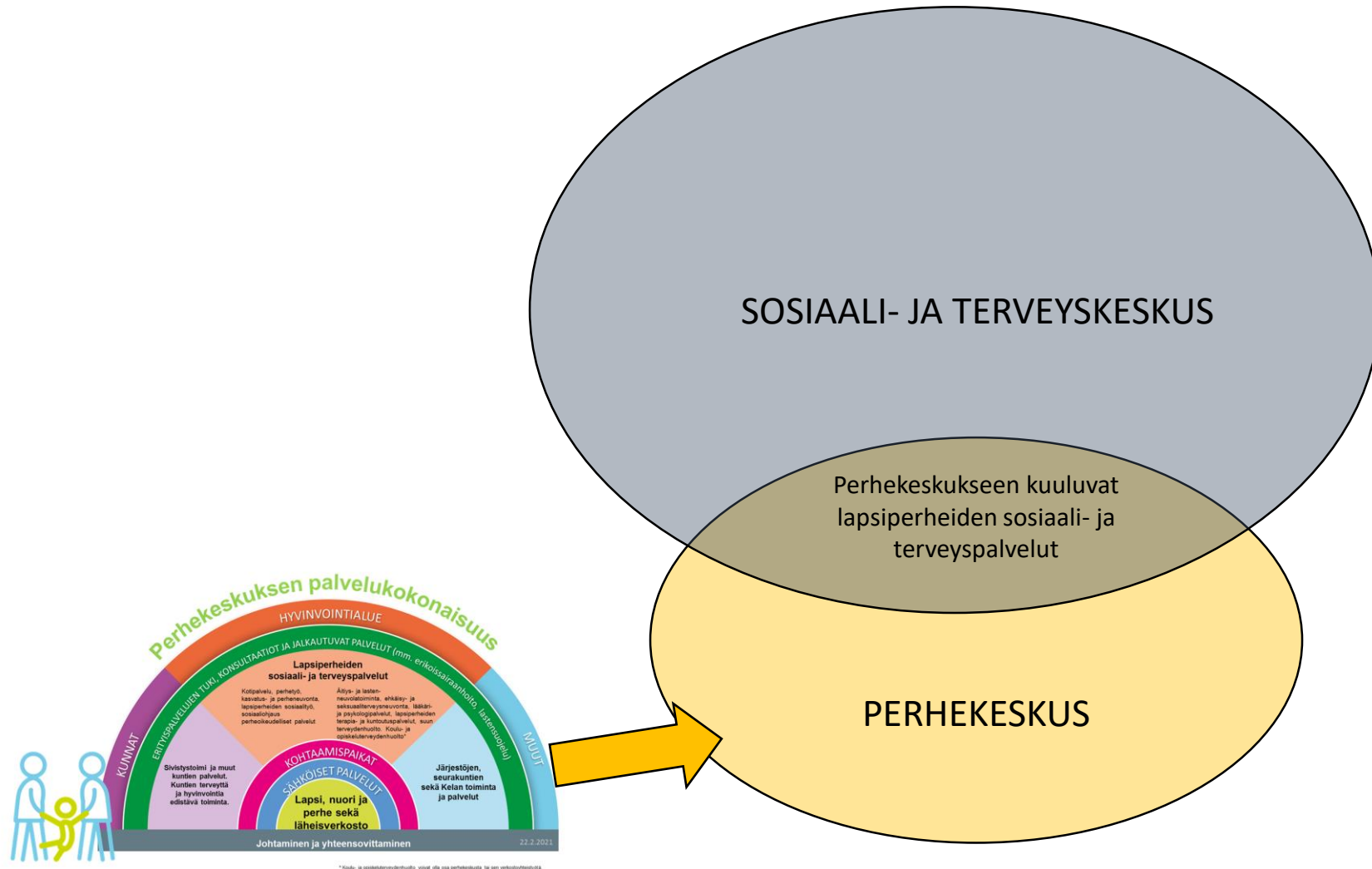


Perhekeskuksen palvelukokonaisuus

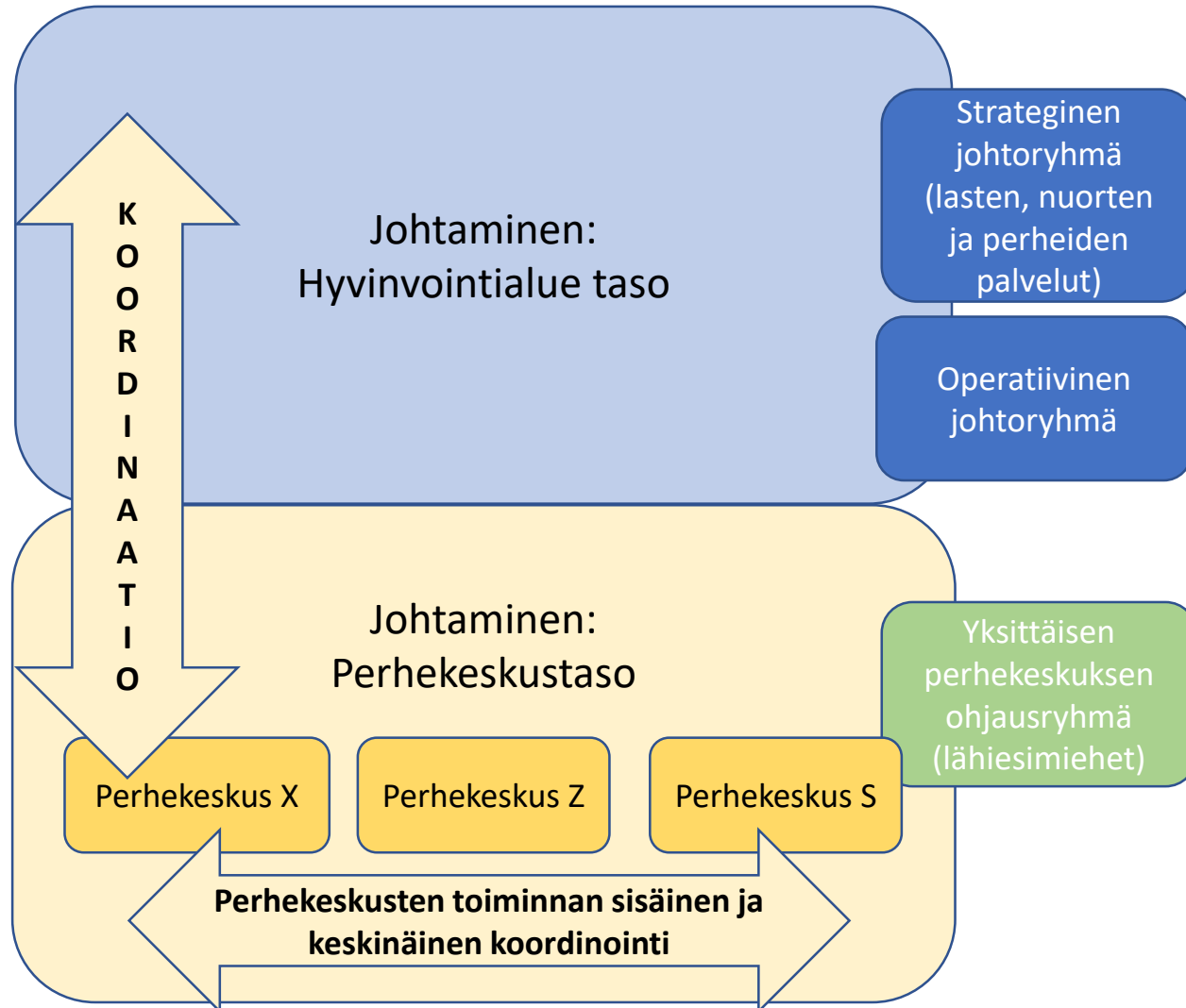


* Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto voivat olla osa perhekeskusta tai sen verkostoyhteistyötä.

Perhekeskuksen suhde sosiaali- ja terveyskeskukseen



Verkostojohtamisen ja koordinaation avulla varmistetaan yhteen sovitettut palvelut perheiden avun saanti



LINJAJOHTAMISEN RINNALLE TARVITAAN

VERKOSTOJOHTAMISTA:

Perhekeskustoiminnan johtamiseen on luotu kaksiportainen verkostojohtamisen ja koordinaation rakenne.

Hyvinvointialueen taso

LAPE-yhteistyöryhmä (*strateginen*) tai vastaava yhteistyöryhmä

Perhekeskuksen toiminnasta vastaava ryhmä (*operatiivinen*)

Perhekeskuskoordinaattori tai vastaava

Perhekeskuskohtainen taso

Toiminnasta vastaava ryhmä kullekin perhekeskukselle

Perhekeskusvastaava (tai vastaava henkilö)

Perhekeskusten kohtaamispaikkojen laadun varmistaminen on osa johtamista





Perheiden kohtaamispaikkatoiminnan laadun varmistaminen

Perheiden kohtaamispaikkatoiminnan arviointimalli on laadun varmistamisen työkalu, jonka tavoitteena on:

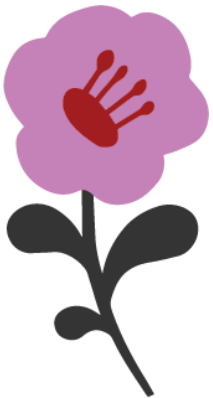
1. Kehittää kohtaamispaikkojen toimintaa perheiden tarpeita vastaavaksi
2. Vahvistaa kunnan/alueen kohtaamispaikkatoiminnan rakennetta ja ohjaamista
3. Yhtenäistää kohtaamispaikkatoiminnan laadunarviointia



Kohtaamispaikkatoiminnan laadun arvioinnin mahdollisuudet eri tasoilla

- **Perheiden kohtaamispaikka**
 - → Kohtaamispaikkojen toimintaa kehitetään perheiden tarpeita vastaavaksi
- **Kohtaamispaikkatoiminnan arviointi kunnan/kaupunginosan tasolla**
 - → Saadaan tietoa kunnan/kaupunginosan perheiden kohtaamispaikkojen vahvuuksista ja kehittämiskohteista
 - → Vahvistetaan kunnan/kaupunginosan perheiden kohtaamispaikkojen keskinäistä yhteistyötä, koordinointia ja niiden kytkeytymistä perhekeskustoimintaan.
- **Kohtaamispaikkatoiminnan arviointi hyvinvointialueella**
 - → Saadaan tietoa ko. alueen perheiden kohtaamispaikkojen vahvuuksista ja kehittämiskohteista sekä kytkeytymisestä perhekeskustoimintaan
 - → Vahvistetaan kohtaamispaikkatoiminnan yhtenäistä laadunarviointia alueella (yhtenäiset käytännöt, sovitut periaatteet)
- **Kansallinen taso**
 - → Tuodaan arviointitieto kansallisen kehittämisen tueksi ja käyttöön

Edellyttää, että kunnissa ja hyvinvointialueilla on sovitut koordinaattorit, jotka koordinoivat verkostoja ja koostavat tietoa yhteen



Materiaalia

- **Kumppanuussopimus** tukemaan pitkäjänteistä yhteistyötä (lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kanssa samalle aikajaksolle)
- Arja Hastrup, Marjaana Pelkonen ja Päivi Varonen, Perhekeskusten kehittäminen ja vakiinnuttaminen tulevilla hyvinvointialueilla: **ohjeita toimintasuunnitelman laadintaan**. Tarkoitettu tukemaan lasten, nuorten ja perheiden yhteensovitetun palvelukokonaisuuden, perhekeskuksen, **suunnittelua ja järjestämistä**. Työpaperi 9/2021.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/141560/URN_ISBN_978-952-343-635-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Hastrup, Arja; Pelkonen, Marjaana; Varonen, Päivi (2021). [Perhekeskusten kehittäminen ja vakiinnuttaminen hyvinvointialueilla: ohjeita toimintasuunnitelman laadintaan](#). THL, Työpaperi 9/2021.
- Alatalo, Marjo; Miettunen, Nanna; Liukko, Eeva; Kettunen, Natalia; Normia-Ahlsten, Leena (2019). Porrasteisuus lapsiperheiden sosiaalipalveluissa : Näkökulmia sosiaalihuoltolain toimeenpanosta ja palveluiden järjestämisestä <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-797-8>
- Perhekeskuksen ABC –diasarja (THL) <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/perhekeskus>
- Hastrup, Arja; Pelkonen, Marjaana; Varonen, Päivi (2021) Koronaepidemian vaikutukset lapsiperheiden sosiaalipalveluihin : pulmia ja ratkaisuehdotuksia. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-699-2>
- Klavus J, Hastrup A, Jarvala T, Pusa A-K, Rissanen P. (2019). Monialainen perhekeskus tuottaa kustannusvaikuttavia palveluja: Lapsiperhepalvelujen taloudellinen arviointi. Tutkimuksesta tiiviisti 18/2019. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
<https://www.julkari.fi/handle/10024/138215>
- Klavus J, Hastrup A, Jarvala T, Pusa A-K, Rissanen P. (2021) Performance-based economic evaluation of child and family care interventions in two Finnish regional family centers. Journal of Health and Social Sciences 2021; 6,2:231-240.
- Pelkonen M, Hastrup A, Normia-Ahlsten L, Halme N, Kekkonen M, Kiviruusu O, Liukko E, Lämsä R. (2020) Perhekeskukset Suomessa 2019 : Kehittämisen tilanne ja työn jatkuminen. Työpaperi 6/2020. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
<https://www.julkari.fi/handle/10024/139242>
- THL Lapset, nuoret ja perheet -sivut verkkosivut
<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/perhekeskus>

Kiitos!

